

Det florerar många siffror när det gäller kostnader för hörapparater och utprovning. Hur kan det skilja tusentals kronor mellan likvärdiga hörapparater? Auris har försökt reda ut hur det ligger till genom att tala med representanter för tillverkare, utprovare och upphandlare.

TEXT: STEFAN ANDERSSON ILLUSTRATION: CHRISTINA ANDERSSON

Svårt sätta pris på hörapparaten

ENLIGT HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSLÄGEN har alla rätt till hörselvård och den bör dessutom omfattas av högkostnadsskyddet på 900 kronor. Så fungerar det dock inte i praktiken, vilket HRF-rapporten "John Wayne bor inte här" har visat. Godtyckliga avgifter har införts i nästan alla landsting., konstaterar HRF. I debatten förekommer också många olika siffror för hörapparatpris, ett landsting säger att de köper in hörapparater för 1 500 kronor. Samtidigt finns det hörselskadade som har betalat uppåt 15 000 för att prova ut hörapparat.

Så vad kostar egentligen en utprovad hörapparat? Det är faktiskt nästan omöjligt att svara på.

Ibland pratar man om själva hörapparaten och glömmar utprovningen. Ibland handlar det om att man har fått en hörselcheck och lagt till pengar själv. Det kan också vara den del över landstingets kostnadstak som den enskilde själv betalar. Samma hörapparat kan dessutom ha olika pris i olika landsting beroende på hur upphandlingen var utformad.

– Det händer att man gör taktiska överväganden och säljer hörapparater i en viss kategori under inköpspriset för att vinna en upphandling, säger Ove Sandin, vd för GN Resound och fram tills helt nyligen ordförande för Svensk Hörsel.

– Vissa upphandlar basapparater för sig och avancerade hörapparater för sig och andra köper in nästan allt från en enda tillverkare.

"Upphandling hindrar"

Hörapparatstillverkarna anser att upphandlingarna och de långa avtalstiderna skapar en prisspiral nedåt som hindrar brukarna från att få tillgång till ny teknik.

– När avtalen gäller flera år och inte omfattar nya modeller så leder det till att hörapparat användarna inte får ta del av ny teknik, säger Ove Sandin.

Produktionskostnaden skiljer inte

mycket mellan en avancerad och en enklare hörapparat.

– Däremot måste tillverkaren få igen utvecklingskostnaden. Vi som leverantörer kan inte lägga in ny teknik som vi inte får betalt för.

Själva apparaten ser ofta i stort sett likadana ut, men vad är det som skiljer mellan en enkel och en mer avancerad apparat?

– Det kan vara återkopplings- och brusreducering, riktungsverkan, olika tillkopplingsmöjligheter, automatikinställningar och att det finns fler funktioner för svåra lyssningssituationer, säger Ove Sandin.

95 procent till landstingen

I Sverige säljs mer än 95 procent av hörapparaterna via landstingen.

– Flera landsting har gemensamma upphandlingar och det finns i princip sju kunder/regioner som väljer kanske två eller tre leverantörer. Förlorar man en upphandling är man utestängd tre, fyra år, säger Ove Sandin.

Han menar att upphandlingarna nu handlar i stort sett enbart om priset.

– Tidigare konkurrerade man med service och support, men det finns inte med i dag.

Ett ungefärligt grossistpris uppskattar han hamnar kring 2 500 för en enklare hörapparat och drygt 6 000 för de mest avancerade. Men landstingen köper ofta till betydligt lägre priser.

Han förstår att många undrar hur en hörapparat som landstinget köper in för kanske 1 500 kronor kan kosta närmare 8-10 000 att prova ut privat.

– Det har flera orsaker. Landstinget köper in många och betalar ett lägre pris. De betalar inte heller moms och sedan tillkommer kostnaden för utprovning som kanske är cirka 2 500 kronor. En privat utprovare måste också ha täckning för administration, lokaler, utrustning och sedan ska det förstås bli en vinst.

Svensk Hörsel är positivt till systemet med "fritt val".

– Men då är det viktigt att bidraget är baserat på ett rimligt belopp. I Danmark är bidraget 6 000 danska kronor för en hörapparat. Det skulle motsvara ungefär 8 000 kronor i Sverige.

– Det skulle räcka så att alla kunde få tillgång till bra teknik, anser Ove Sandin.

Anne Hertzberg arbetar med upphandling och avtal i Stockholms läns landsting och var projektledare för försöket med fritt val.

I Stockholm fick de som valde fritt val 4500 kronor att disponera för en hörapparat 8 200 kronor för två. Beloppet byggde på den ersättning som betalas till Avesina som sköter landstingets utprovningar.

– Då hade man även tagit hänsyn till momsen och utprovningen, säger Anne Hertzberg.

Checken räckte inte långt

För dem som valde hörapparat inom fritt val så räckte inte den summan långt.

– Det var bara 12 procent av hörapparatbrukarna som inte betalade något extra. I genomsnitt betalade varje brukare 11 000 kronor, då har vi inte skiljt på dem som behövde en eller två hörapparater. Men det är lite märkligt att det blev så mycket, tycker hon.

Det var ungefär 600 som valde att prova ut hörapparat inom fritt val.

– Generellt sett var de som utnyttjade fritt val nöjda. Att så många hörapparatbrukare ändå gjorde det tyder på att de inte var nöjda med att ha en enda leverantör.

Heléne Ljung är vd för Audionomerna. Hon var tidigare chefsaudionom på Danderyds sjukhus och Karolinska sjukhuset.

Hon är positiv till fritt val men säger att beloppet skulle behöva höjas.

– En utprovning, inklusive hörapparat, kostar mellan 5 000 och 13 000 beroende

1 500 eller 15 000. Vad kostar egentligen en hörapparat? Det är många saker som spelar in, till exempel: tillverkningspriset, upphandlingen, utprovningen och hur man räknar.

förenklar utprovningen betydligt eftersom det inte behövs någon hörselgångsinsats.

I snitt fyra besök

Heléne Ljung säger att de räknar med i genomsnitt fyra besök per utprovning, men att de inte sätter någon gräns för antalet besök.

– Det är vår uppgift att hitta en hörapparat som fungerar. Ibland tar det tre besök och ibland fler.

Hon säger att de olika privata utprovare har ganska mycket kontakter med varandra.

– Det händer nog varje vecka att jag pratar med någon av de andra. Jag tycker det är bra eftersom det här är ett ganska nytt område. Det är viktigt att vi till exempel jobbar fram etiska regler.

– Vi måste också ha ett bra samarbete med landstingen eftersom vi hänvisar patienter som har grava hörselnedsättningar dit, säger hon. ●